

NAMEN:

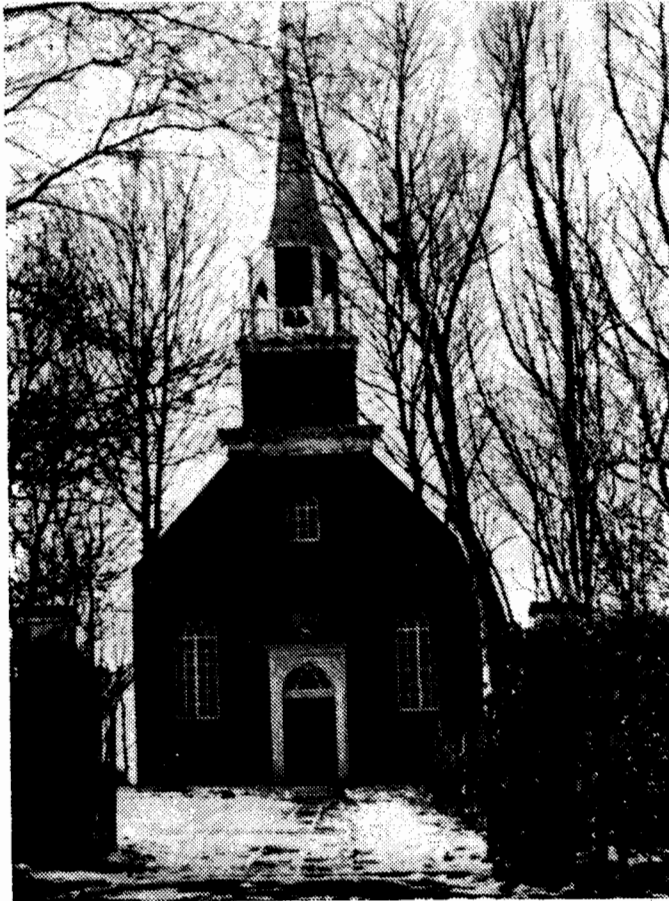
=====

De Nederl. Herv. Kerk van de gemeente Adorp heeft een doopboek in gebruik dat dit jaar precies 170 jaar oud is.

In 1804 nl. werd de eerste dopeling, een zekere Roelf, zoon van Aries Kornelis en Liefke Kornelis, ingeschreven in dit boek waarvan de titel luidt:

Doop prothocol voor de schoolmeester van Sauwert.

Het doopboek behoorde dus oorspronkelijk toe aan de kerkelijke gemeente van Sauwert die in het oude, niet meer bestaande kerkje aan het Hoogpad, haar kerkdiensten hield. De schoolmeester van de dorpschool, die zoals gebruikelijk tevens koster was, had het boek onder zijn beheer en schreef de nieuwe dopelingen in. Het doopboek begint dan ook met de aanhef:

*"Deez Onderstaande gedoopte,
te Sauwert ten tijde van*

Abel Hindriks,

Schoolmeester en Koster aldaar".

Daarna volgt de registratie van de dopelingen, allemaal volgens ongeveer dezelfde formule, waarvan hier een voorbeeld:

"Op Saturday den 24 November 1804 is het Dochtertje van Hindrik Harms Kuiper en Aafke Jans geboren te Sauwert, en den 9den December daaraanvolgende te Sauwert gedoopt en genaamd Alberdina".

Later ging de schoolmeester/koster over op een andere formule:

"Harm Riekels en Hike Jans Ehelieden, woonachtig te Sauwert verzoeken de Doop voor haar Zoontje, op den 19 Januari 1806; geboren 13 Januari 1806 met naame Jan."

Uit dit doopboek, op het eerste gezicht nogal saaie lectuur, zijn bij nadere bestudering talloze gegevens te halen omtrent het leven

in het begin van de 19de eeuw. Ik noem enkele zaken als: kindersterfte; kraamvrouwensterfte, gezinsgrootte, buitenechtelijke kinderen, rondtrekkende zwervers, namen van 19de eeuwse schoolmeesters enz.

Heel interssant is ook de opkomst van de familienamen, na 1810.

De schoolmeester b.v., die in 1804 nog heel eenvoudig Abel Hindriks (=Abel, de zoon van Hindrik) heet, noemt zich in 1812 Abel Hendriks Buttema.

Maar dit keer wil ik vooral de aandacht vragen voor de doopnamen (voornamen) van de kinderen die zo tussen 1804 en 1850 in Sauwert (na 1844 wordt ook Wetsinge er in betrokken) werden geboren.

Hier volgt een lijst van de namen die deze kinderen van hun ouders meekregen.

Het getal achter de naam geeft het aantal keren aan dat die naam voorkomt in genoemde periode.

MEISJES:

Alberdina	Frouke (3)	Geertje (3)	Marta
Imke	Klaaske (4)	Henderika (2)	Grietje (12)
Francijna	Liefke (2)	Maria (3)	Anje (12)
Fijtje	Geessien (4)	Jantina	Wesselina
Korneliske (5)	Aaltje (6)	Antonetta	Anna (5)
Tijtje	Meinderdina	Christina	Teuna
Trijntje (11)	Janna (4)	Martje (8)	Antje (2)
Hindrikje (4)	Geertruid	Elisabet (3)	Fientje
Jantje (10)	Lutske	Lucretia	Pieterke
Luikje	Auke (2)	Menstje	Derkje
Wilmtje (3)	Afien (3)	Margareta	Dina
Jakobje	Annegien (2)	Roelfke	Kaatje (2)
Eilke	Geeske	Nantje	Diewerke
Albertje	Hilje (2)	Remmeldina	Eltje
Anke	Eike (2)	Katarina	Itje
Wilhelmina (3)	Margje	Sietske	Sikkeline
Jaaptje	Harmina	Luktje	Johanna
Tjaakje	Malina	Aafke	Jacoba
Kunje			

JONGENS:

Roelf (5)	Evert	Anne (2)	Lubbert
Gerrit (3)	Hendrik (12)	Menne (5)	Jetse
Heere	Klaas (7)	Eisse	Tonnis
Meindert	Roelof	Harm (5)	Douwe
Onne (2)	Albertus	Elte	Antoon
Heine	Heelke	Geert	Diderikus
Simen (3)	Gerardus	Ties	Karel
Luitjen (2)	Gerremt	Reinder	Berend
Jan (28)	Willem (5)	Andreas	Hillebrand
Jakob (12)	Engbert	Aaldrik	Jeno
Pieter (9)	Raang	Okke	Frans
Jacobes (3)	Aries (2)	Kornelis (2)	Wijbrand
Freerk (3)	Drewes	Henderikus	Gerlof
Derk (3)	Poppe	Gerhard	Johannis
Cobes	Allert	Tjaart	Jurjen
Martines	Harmannus	Gosse	Menze
Fokke	Albert (3)	Goossen	

Het is opvallend hoe sterk de namen die zo'n 150 jaar geleden aan Groningse kinderen werden gegeven verschillen van de namen die op het ogenblik "in de mode" zijn.

Want dat de naamgeving, evenals de kleding, aan mode onderhevig is, lijdt geen twijfel. De verschillen treden het duidelijkst naar voren bij de meisjesnamen.

Jannen, Pieten en Klaassen zullen er altijd wel blijven, maar welk meisje zou nu nog graag Tijtje of Fijtje genoemd willen worden, om maar niet te spreken van Remmeldina, Meinderdina of i.d.

En toch, al die ouderwetse namen hebben hun band met het verleden, zijn namen die, in verschillende vormen, al eeuwenlang in gebruik zijn, namen uit het eigen taalgebied, met een eigen betekenis, een eigen inhoud.

Wat bovenstaande lijst nl. zo interessant maakt, is, dat er nog zoveel originele Friese namen in voorkomen. Dat is ook niet verwonderlijk als we weten dat de Ommelanden vroeger deel uitmaakten van het oude Fries-

land, en dat hier dus ook Fries gesproken werd.

De Friese taal werd, nadat de (saksische) stad Groningen vanaf de 14de eeuw steeds meer invloed kreeg op de Ommelanden langzamerhand teruggedrongen en vervangen door een saksisch dialect dat zich tot het "gronings" van nu ontwikkelde.

Maar in de naamgeving bleef men de oude Friesche taal nog eeuwenlang trouw, mede dankzij het feit dat die namen meestal van vader op zoon/kleinzoon en van moeder op dochter/kleindochter overgingen, een traditie waar op het ogenblik steeds meer mee gebroken wordt.

Wat die Friese namen zo bijzonder maakt, is dat ze nog steeds een duidelijke verwantschap tonen met de oergermaanse taal.

Dat is de taal die vóór het begin van onze jaartelling gesproken werd in geheel Noord-Europa.

Enkele eeuwen later heeft dat oer-germaans zich gesplitst in Oost-Germaans, West-Germaans en Noord-Germaans.

Uit het Noord-Germaans ontwikkelden zich de Scandinavische talen, terwijl uit het West-Germaans de volgende talen ontstonden:

1. Fries

2. Angelsaksisch - Engels

3. een Duitse taalgroep: a. hoogduitse dialecten: o.a. "het DUTS"
                                  b. nederduitse dialecten 1. oud saksisch
  2. oud nederfrankisch.

Het oud nederfrankisch is wat wij nu "Nederlands" noemen.

Duidelijk te zien is dat de Friese taal dichter bij het Germaans staat dan b.v. het Nederlands. Het is dan ook geen wonder dat in veel Friesche namen de oorspronkelijke oud-germaanse vorm nog terug te vinden is.

De Germaanse naam was meestal een samenstelling van twee woorden die samen een bepaalde betekenis hadden:

b.v.:

Baldwin = dappere vriend

Everhard = sterk als een everzwijn

Thiadward = beschermer van het volk.

De Friese naam zoals we die nog kennen is meestal een sterke verkorting van het 1e of 2de lid van zo'n germaanse samenstelling.

Zo ontstonden de namen:

Tjaart, Tjaakje, Ties en Tijtje uit Thiadward of Thiadhard.

THIAD betekent volk. De germaanse woorden "diet" en "liud" hebben dezelfde betekenis.

Uit "Diet-ward" ontwikkelde zich de naam Diewerke, terwijl de germaanse namen waarin "liud" voorkwam hebben geleid tot namen als:

Luikje, Lutske en Luitjen.

Ik geef nog enkele voorbeelden:

Germ. ód   = erfgoed Okke

Germ. gos   = van de Goten. Goswin = vriend van de Goten. Gosse, Goossen.

Ger. ger   = speer   Gerolf   Gerlof

Ger. olf   = wolf

Germ. adel   = adel, edel. Adelhart = sterk door adel. Allert.

Adelrik = machtig door adel. Aaldrik

Adel   = Ale   Elte

Germ. Liubha   = lief   Liefke

Germ. megin   = kracht Meginhard = sterk door kracht. Meinhard, Menstje, Mense.

Germ. egi = zwaard Egizo Eisse, Eike, Eilke.
Germ. Kôni = dapper Kunje (Koenraad)
Germ. her of har = leger Heere
Germ. folk = krijgsvolk Fokke
Germ. hild = strijd Hilje, Heelke, Hillebrand.
Germ. rad = raad Rad-ing Raang

Zo zijn vrijwel alle Friese namen terug te voeren tot een veel oudere Germaanse voorganger.

In een tijd waarin de nederlandse kleuterscholen vol zitten met kin-

deren die luisteren naar namen als: Iwan,
Emelie,
Natascha
Yuri
Johnny
Wanja
Dennis
Chantal
Monique
Sheila
Yvette enz. enz.

leek het me een nuttige zaak eens de aandacht te vestigen op de naamgeving zoals die vroeger gebruikelijk was.

Gezien het hoge geboortecijfer van de gemeente Adorp, geen overbodige luxe, dacht ik.

Uit Contactblad
1974.

G. D. Boonstra-Ludden.

